

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัยและอภิปรายผลได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ 1) ลักษณะพื้นฐานของเกษตรกร 2) สภาพการผลิตและปัญหาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร 3) ความต้องการของเกษตรกร ผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 4) เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกรต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ 5) ผลการทดสอบ สมมติฐาน ซึ่งรายละเอียดผลการวิจัยในแต่ละส่วนมีดังต่อไปนี้

4.1 ลักษณะพื้นฐานบางประการทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

4.1.1 ลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม

ในจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีลักษณะพื้นฐานบางประการทางด้านสังคม ดังนี้

เพศ พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 4 ใน 5 หรือร้อยละ 84.0 เป็นชาย ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.0 เป็นหญิง (ตารางที่ 4.1)

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาย ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เสงวีชรไพบูลย์ และคณะ (2537) ที่ได้ศึกษาสถานการณ์การจัดระบบการให้น้ำในสวนผลไม้ของเกษตรกรในเขตจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิสมะ ดันเจริญ (2533) ได้ศึกษาปัญหาทางานส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนเพื่อส่งออก จังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย

อายุ พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 30.0 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี รองลงมาร้อยละ 29.0 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 26.0 10.0 และ 5.0 มีอายุระหว่าง 30-40 ปี มากกว่า 60 ปี และน้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ โดยมีอายุต่ำสุด 16 ปี สูงสุด 71 ปี และเฉลี่ย 47 ปี (ตารางที่ 4.1)

เกษตรกรที่มีอายุเฉลี่ย 47 ปี จัดว่าเป็นผู้มีประสบการณ์เรียนรู้สิ่งต่างๆดี และอยู่ในวัยที่สามารถใช้แรงงานได้ดี เป็นวัยที่ต้องการสร้างฐานะของตนเอง

ระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 4 ใน 5 หรือร้อยละ 72.0 จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาร้อยละ 19.3 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ส่วนที่เหลือร้อยละ 6.0 และ 2.7 จบการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนมากมีอายุมากแล้ว การศึกษาในช่วงนั้นยังไม่กว้างขวาง หรือโอกาสทางการศึกษามีน้อย ไม่เหมือนปัจจุบัน จึงเป็นสาเหตุให้เกษตรกรมีระดับการศึกษาต่ำ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เสงวีชัยไพบุลย์ และคณะ (2537) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาชั้นประถมปีที่ 4

จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเล็กน้อย หรือร้อยละ 53.3 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 2-4 คน รองลงมาร้อยละ 34.0 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 5-6 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.0 2.7 และ 2.0 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 7-8 คน มากกว่า 8 คน และมีน้อยกว่า 2 คน ตามลำดับ มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 1 คน สูงสุด 12 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน (ตารางที่ 4.1)

เกษตรกรที่มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4 คน อาจจะเป็นเพราะในอดีตเกษตรกรนิยมที่จะมีลูกมากเพื่อใช้แรงงานประกอบอาชีพทำสวน และผลการวิจัยนี้คล้ายคลึงกับ สมชาย เสงวีชัยไพบุลย์ และคณะ (2537) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 คน และผลการวิจัยนี้ยังใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่กล่าวว่า เกษตรกรมีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ย 3 คน

ภูมิลำเนาเดิม พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก หรือร้อยละ 92.0 มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.0 มาจากจังหวัดอื่น (ตารางที่ 4.1)

การเป็นผู้นำชุมชน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 4 ใน 5 หรือร้อยละ 86.7 ไม่ได้เป็นผู้นำชุมชน ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.3 เป็นผู้นำชุมชน

ประเภทของผู้นำชุมชน ในส่วนของร้อยละ 13.3 นั้น ร้อยละ 25.0 เป็นผู้นำกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 20.0 เท่ากันเป็นผู้ใหญ่บ้านและเป็นผู้นำกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน ร้อยละ 15.0 เป็นผู้นำกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน อีกร้อยละ 10.0 เท่ากันเป็นผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเป็นกำนัน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ วรารุทธิ์ ปัญานันท์ (2524) ที่กล่าวว่า ผู้นำกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมการเกษตร เช่น โครงการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โครงการป้องกันและกำจัดหนู เป็นต้น

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเล็กน้อย หรือร้อยละ 55.3 เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 44.7 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

กลุ่มที่เกษตรกรเป็นสมาชิก ในส่วนของร้อยละ 55.3 นั้น พบว่าร้อยละ 23.0 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 21.0 เท่ากันเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นสมาชิกกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน ร้อยละ 19.0 เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน ร้อยละ 5.0 เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพมังคุด ร้อยละ 4.0 เท่ากันเป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพเงาะและเป็นสมาชิกกลุ่มยางพารา และอีกร้อยละ 2.0 เป็นสมาชิกกลุ่มปรับปรุงโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร (ตารางที่ 4.1)

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรตามลักษณะของการประกอบอาชีพเพื่อร่วมกันปรับปรุงผลิตและจำหน่ายผลผลิตร่วมกัน ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ สมชาย เสงวีชรไพบูลย์ และคณะ (2537) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพเกษตรกร โดยเฉพาะกลุ่มส่งเสริมการปลูกไม้ผล

เหตุผลสำคัญที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 66.7 เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 33.3 ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

เกษตรกรที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ในส่วนของร้อยละ 66.7 นั้น ร้อยละ 46.0 22.0 16.0 8.0 6.0 และ 2.0 ให้เหตุผลว่า ต้องการมีความรู้ทางการเกษตร ต้องการได้รับการและสนับสนุนการผลิต ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรชักชวน เพื่อนบ้านชักชวน และเพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1)

เกษตรกรส่วนใหญ่ที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ให้เหตุผลว่าต้องการมีความรู้ทางการเกษตรเพื่อที่จะนำความรู้นั้นมาปรับปรุงคุณภาพผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม

พื้นฐานด้านสังคม	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	126	84.0
หญิง	24	16.0
อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	7	5.0
30-40 ปี	39	26.0
41-50 ปี	44	29.0
51-60 ปี	45	30.0
มากกว่า 60 ปี	15	10.0
อายุต่ำกว่า 16 ปี สูงสุด 71 ปี และเฉลี่ย 47 ปี		
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	4	2.7
ประถมศึกษาปีที่ 4	108	72.0
ประถมศึกษาปีที่ 7	29	19.3
สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 7	9	6.0
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
น้อยกว่า 2 คน	3	2.0
2-4 คน	80	53.3
5-6 คน	51	34.0
7-8 คน	12	8.0
มากกว่า 8 คน	4	2.7
สมาชิกในครอบครัวต่ำสุด 1 คน สูงสุด 12 คน และเฉลี่ย 4 คน		
ภูมิลำเนาเดิม		
อยู่ในจังหวัดจันทบุรี	138	92.0
มาจากจังหวัดอื่น	12	8.0

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม (ต่อ)

พื้นฐานด้านสังคม	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
การเป็นผู้นำชุมชน		
ไม่ได้เป็น	130	86.7
เป็น	20	13.3
ประเภทของผู้นำ	(n=20)	
ผู้นำกลุ่มเกษตรกร	5	25.0
ผู้ใหญ่บ้าน	4	20.0
ผู้นำกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน	4	20.0
ผู้นำกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน	3	15.0
ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	2	10.0
กำนัน	2	10.0
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร		
ไม่ได้เป็น	67	44.7
เป็น	83	55.3
กลุ่มที่เป็นสมาชิก	(n=83)	
กลุ่มเกษตรกร	19	23.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	18	21.0
กลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน	18	21.0
กลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน	16	19.0
กลุ่มปรับปรุงคุณภาพมังคุด	4	5.0
กลุ่มปรับปรุงคุณภาพเงาะ	3	4.0
กลุ่มยางพารา	3	4.0
กลุ่มปรับโครงสร้างและระบบการผลิตทางการเกษตร	2	2.0

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม (ต่อ)

พื้นฐานด้านสังคม	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
เหตุผลสำคัญที่สุดที่เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร		
ไม่ได้เป็น	50	33.3
เป็น	100	66.7
เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิก	(n=100)	
ต้องการมีความรู้ทางการเกษตร	46	46.0
ต้องการได้รับการบริการและสนับสนุนการผลิต	22	22.0
ต้องการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์	16	16.0
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรชักชวน	8	8.0
เพื่อนบ้านชักชวน	6	6.0
เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	2	2.0

4.1.2 ลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะพื้นฐานบางประการทางเศรษฐกิจดังนี้

อาชีพนอกการเกษตร พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.7 ไม่ได้มีอาชีพนอกการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 35.3 มีอาชีพนอกการเกษตร

ประเภทของอาชีพนอกการเกษตร ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 35.3 นั้น ร้อยละ 56.6 20.8 9.4 9.4 และ 3.8 มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ธุรกิจส่วนตัว และ หัตถกรรม ตามลำดับ (ตารางที่ 4.2)

เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมทำสวนทุเรียนและไม่ผลิณคันอื่นๆ เช่น เงาะ มังคุด เป็นต้น

ขนาดเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประมาณครึ่งหนึ่ง หรือร้อยละ 50.6 มีขนาดเนื้อที่ถือครองระหว่าง 10-20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 18.7 มีขนาดเนื้อที่ถือครองระหว่าง 21-30 ไร่ และร้อยละ 12.7 มีขนาดเนื้อที่ถือครองมากกว่า 40 ไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.0 มีขนาดเนื้อที่ถือครองน้อยกว่า 10 ไร่ และร้อยละ 8.0 มีขนาดเนื้อที่

ถือครองระหว่าง 31-40 ไร่ โดยมีขนาดเนื้อที่ถือครองต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ และพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 24 ไร่ (ตารางที่ 4.2)

ผลการวิจัยใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่พบว่า พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรเฉลี่ย 54 ไร่

กรรมสิทธิ์ในพื้นที่การเกษตร พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกินประมาณ 3 ใน 4 หรือร้อยละ 78.0 มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่การเกษตรเป็นของตนเอง รองลงมาร้อยละ 10.0 มีกรรมสิทธิ์ตามใบเสียบ้านรุงทองที่ (ภบท.) ส่วนที่เหลือร้อยละ 6.7 และ 5.3 ไม่ได้มีกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ และมีกรรมสิทธิ์เป็นของตนเองและเช่าเพียงบางส่วน ตามลำดับ (ตารางที่ 4.2)

จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้เป็นแรงงานเกษตรเต็มเวลา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 34.7 มีจำนวนแรงงานเต็มเวลา 2 คน รองลงมาร้อยละ 28.0 มีจำนวนแรงงานเต็มเวลา 3 คน และร้อยละ 22.0 มีจำนวนแรงงานเต็มเวลา 4 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.3 เท่ากัน และร้อยละ 4.7 มีจำนวนแรงงานเต็มเวลามากกว่า 5 คน และน้อยกว่า 2 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนแรงงานเต็มเวลาต่ำสุด 1 คน สูงสุด 12 คน และเฉลี่ย 3 คน (ตารางที่ 4.2) ผลการวิจัยใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่กล่าวว่า แรงงานภายในครอบครัวที่ใช้ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 2 คน

จำนวนแรงงานจ้าง พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกิน 3 ใน 4 เล็กน้อย หรือร้อยละ 76.7 มีการจ้างแรงงาน และร้อยละ 23.3 ไม่มีการจ้างแรงงาน โดยแบ่งจำนวนแรงงานจ้างออกเป็นดังนี้

การจ้างแรงงานตลอดปี ในส่วนของร้อยละ 76.7 นั้นมีการรับจ้างต่างกัน กล่าวคือ ร้อยละ 11.3 มีการจ้างตลอดปีระหว่าง 2-4 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.6 1.7 และ 0.8 มีการจ้างตลอดปีน้อยกว่า 2 คน มากกว่า 6 คน และมีการจ้างระหว่าง 5-6 คน ตามลำดับ โดยมีการจ้างตลอดปีต่ำสุด 1 คน สูงสุด 11 คน และเฉลี่ย 3 คน

การจ้างเฉพาะฤดูกาล ในส่วนของเกษตรกรที่มีการจ้างแรงงานเฉพาะฤดูกาล ร้อยละ 35.0 มีการจ้างเฉพาะฤดูกาลระหว่าง 2-3 คน รองลงมาร้อยละ 23.0 มีการจ้างระหว่าง 4-5 คน ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.0 8.0 2.6 และ 2.0 มีการจ้างมากกว่า 9 คน ระหว่าง 6-7 คน น้อยกว่า 2 คน และมีการจ้างระหว่าง 8-9 คน ตามลำดับ โดยมีการจ้างเฉพาะฤดูกาลต่ำกว่า 1 คน สูงสุด 20 คน และเฉลี่ย 5 คน (ตารางที่ 4.2) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ

กิสณะ ดันเจริญ (2533) ที่กล่าวว่า การจ้างแรงงานชั่วคราวในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนมีนาคม เฉลี่ย 5 คน

แหล่งเงินทุน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 4 ใน 5 หรือร้อยละ 86.0 กู้เงิน และร้อยละ 14.0 ไม่ได้กู้เงิน

ในจำนวนเกษตรกรที่กู้เงิน ซึ่งมีร้อยละ 86.0 นั้น พบว่าร้อยละ 75.2 กู้เงินจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 12.4 กู้เงินจากสหกรณ์การเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.7 4.7 1.5 และ 1.5 กู้เงินจากธนาคารพาณิชย์ ญาติพี่น้อง นายทุน ท้องถิ่น และพ่อค้า ตามลำดับ (ตารางที่ 4.2)

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เสงวีชัยไพบูลย์ และคณะ (2537) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สินที่กู้มาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การเป็นสมาชิกสถาบันด้านการเงิน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 4 ใน 5 หรือร้อยละ 87.3 เป็นสมาชิกสถาบันด้านการเงิน และร้อยละ 12.7 ไม่ได้เป็นสมาชิก สถาบันด้านการเงิน

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันด้านการเงิน เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันการเงิน ร้อยละ 79.4 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาร้อยละ 11.5 เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และที่เหลือร้อยละ 9.1 เป็นสมาชิกธนาคารพาณิชย์ (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทาง ด้านเศรษฐกิจ

พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
อาชีพนอกจากการเกษตร		
ไม่ได้ทำ	97	64.7
ทำ	53	35.3
ประเภทของอาชีพนอกจากการเกษตร	(n=53)	
รับจ้าง	30	56.6
ค้าขาย	11	20.8
รับราชการ	5	9.4

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ธุรกิจส่วนตัว	5	9.4
หัตถกรรม	2	3.8
ขนาดเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่/คร้าวเรือน)		
น้อยกว่า 10 ไร่	15	10.0
10-20 ไร่	76	50.6
21-30 ไร่	28	18.7
31-40 ไร่	12	8.0
มากกว่า 40 ไร่	19	12.7
ขนาดเนื้อที่ถือครองต่ำสุด 3 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ และเฉลี่ย 24 ไร่		
กรรมสิทธิ์ในเนื้อที่การเกษตร		
เป็นของตนเอง	117	78.0
เป็นใบเสี่ยภาษีบำรุงท้องที่ (ภบท.)	15	10.0
ไม่ได้เป็นของตนเอง	10	6.7
เป็นของตนเองและเช่าบางส่วน	8	5.3
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้เป็นแรงงานเกษตรเต็มเวลา		
น้อยกว่า 2 คน	7	4.7
2 คน	52	34.7
3 คน	42	28.0
4 คน	33	22.0
5 คน	8	5.3
มากกว่า 5 คน	8	5.3
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ใช้เป็นแรงงานเกษตรเต็มเวลา ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 12 คน และเฉลี่ย 3 คน		

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานจ้าง (คน/ครัวเรือน)		
ไม่ได้จ้าง	35	23.3
จ้าง	115	76.7
จ้างตลอดปี	(n=19)	
น้อยกว่า 2 คน	3	2.6
2-4 คน	13	11.3
5-6 คน	1	0.8
มากกว่า 6 คน	2	1.7
จำนวนแรงงานจ้างตลอดปี ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 11 คน และเฉลี่ย 3 คน		
จ้างเฉพาะฤดูกาล	(n=96)	
น้อยกว่า 2 คน	3	2.6
2-3 คน	40	35.0
4-5 คน	27	23.0
6-7 คน	9	8.0
8-9 คน	2	2.0
มากกว่า 9 คน	15	13.0
จำนวนแรงงานจ้างเฉพาะฤดูกาล ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 20 คน และเฉลี่ย 5 คน		
แหล่งเงินทุน	(n=129)	
ไม่ได้กู้	21	14.0
กู้	129	86.0
แหล่งเงินทุน		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	97	75.2
สหกรณ์การเกษตร	16	12.4
ธนาคารพาณิชย์	6	4.7
ญาติพี่น้อง	6	4.7

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามลักษณะพื้นฐานทาง ด้านเศรษฐกิจ (ต่อ)

พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
นายทุนท้องถิ่น	2	1.5
พ่อค้า	2	1.5
การเป็นสมาชิกสถาบันด้านการเงิน		
ไม่ได้เป็น	19	12.7
เป็น	131	87.3
ชื่อสถาบันด้านการเงิน	(n=131)	
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	104	79.4
สหกรณ์การเกษตร	15	11.5
ธนาคารพาณิชย์	12	9.1

รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539 พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 96.0 มีรายได้จากการจำหน่ายผลทุเรียน และร้อยละ 4.0 ไม่มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียน

เกษตรกรที่มีรายได้จากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539 ในส่วนของร้อยละ 96.0 นั้น ร้อยละ 45.4 มีรายได้ระหว่าง 100,000-300,000 บาท รองลงมาร้อยละ 19.3 มีรายได้ระหว่าง 300,001-500,000 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.7 9.3 และ 7.3 มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาท ระหว่าง 500,001-700,000 บาท และมีรายได้มากกว่า 700,000 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539 ต่ำสุด 12,000 บาท สูงสุด 1,000,000 บาท และเฉลี่ย 289,484 บาท (ตารางที่ 4.3) ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิสมะ ดันเจริญ (2533) ที่กล่าวว่า เกษตรกรมีรายได้นี้ยังไม่หักค่าใช้จ่ายจากสวนทุเรียนเฉลี่ยครอบครัวละ 330,176 บาทต่อปี

รายได้ทั้งหมดจากการแปรรูปทุเรียนในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 95.3 ไม่ได้แปรรูปทุเรียน และร้อยละ 4.7 ได้ทำการแปรรูปทุเรียน (ทุเรียนกวน)

เกษตรกรที่แปรรูปทุเรียนที่มีร้อยละ 4.7 นั้น จำแนกเป็นร้อยละ 71.4 มีรายได้จากการแปรรูปทุเรียนระหว่าง 5,001-10,000 บาท และร้อยละ 14.3 มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.3 มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท โดยมีรายได้ทั้งหมดจากการแปรรูปทุเรียนในปี พ.ศ.2539 ต่ำสุด 3,500 บาท สูงสุด 20,000 บาท และเฉลี่ย 9,429 บาท (ตารางที่ 4.3)

รายได้จากอาชีพนอกการเกษตรในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 61.33 ไม่มีรายได้จากอาชีพนอกการเกษตร และร้อยละ 38.67

เกษตรกรมีรายได้จากอาชีพนอกการเกษตร เกษตรกรที่มีรายได้จากอาชีพนอกการเกษตรร้อยละ 63.8 มีรายได้ระหว่าง 10,000-50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 19.0 มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.1 3.4 และ 1.7 มีรายได้ระหว่าง 50,001-100,000 บาท มากกว่า 150,000 บาท และมีรายได้ระหว่าง 100,001-150,000 บาท ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีรายได้จากอาชีพนอกการเกษตรในปี พ.ศ.2539 ต่ำสุด 1,000 บาท สูงสุด 162,400 บาท และเฉลี่ย 40,105 บาท (ตารางที่ 4.3)

รายจ่ายทั้งหมดในการผลิตทุเรียนในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 99.3 มีรายจ่ายทั้งหมดในการผลิตทุเรียน และร้อยละ 0.7 ไม่มีรายจ่าย

ในจำนวนเกษตรกรที่มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียน ร้อยละ 99.3 นั้น พบว่าร้อยละ 37.0 มีรายจ่ายระหว่าง 10,000-30,000 บาท รองลงมาร้อยละ 17.0 มีรายจ่ายระหว่าง 30,001-50,000 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.0 16.0 7.3 และ 6.7 มีรายจ่ายน้อยกว่า 10,000 บาท มากกว่า 90,000 บาท ระหว่าง 70,001-90,000 บาท และมีรายจ่ายระหว่าง 50,001-70,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายจ่ายทั้งหมดในการผลิตทุเรียนต่ำสุด 800 บาท สูงสุด 450,000 บาท และเฉลี่ย 50,054 บาท (ตารางที่ 4.3)

รายจ่ายทั้งหมดในการแปรรูปทุเรียนในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก หรือร้อยละ 94.7 ไม่มีรายจ่ายในการแปรรูปทุเรียน ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.3 มีรายจ่ายในการแปรรูปทุเรียน

ในจำนวนเกษตรกรที่มีรายจ่ายในการแปรรูปทุเรียน ร้อยละ 94.7 นั้น พบว่าร้อยละ 62.5 มีรายจ่ายระหว่าง 1,000-2,000 บาท รองลงมาร้อยละ 25.0 มีรายจ่ายน้อยกว่า 1,000 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.5 มีรายจ่ายมากกว่า 2,000 บาท โดยเกษตรกรมีรายจ่ายในการแปรรูปทุเรียนต่ำสุด 200 บาท สูงสุด 2,560 บาท และเฉลี่ย 1,420 บาท

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามรายได้และรายจ่าย

รายได้และรายจ่าย	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนจากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539		
ไม่มีรายได้	6	4.0
มีรายได้	144	96.0
จำนวนรายได้ (บาท/ปี)	(n=144)	
น้อยกว่า 100,000 บาท	22	14.7
100,001-300,000 บาท	68	45.4
300,001-500,000 บาท	29	19.3
500,001-700,000 บาท	14	9.3
มากกว่า 700,000 บาท	11	7.3
รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียน ต่ำสุด 12,000 บาท สูงสุด 1,006,000 บาท และเฉลี่ย 289,484 บาท		
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนจากการแปรรูปทุเรียนจำหน่ายในปี 2539		
ไม่ได้แปรรูป	143	95.3
แปรรูป (ทุเรียนกวน)	7	4.7
จำนวนรายได้	(n=7)	
น้อยกว่า 5,000 บาท	1	14.3
5,001-10,000 บาท	5	71.4
มากกว่า 10,000 บาท	1	14.3
รายได้ทั้งหมดจากการแปรรูปทุเรียนจำหน่าย ต่ำสุด 3,500 บาท สูงสุด 20,000 บาท และเฉลี่ย 9,429 บาท		
รายได้ของครัวเรือนจากอาชีพนอกการเกษตรในปี พ.ศ.2539		
ไม่มีรายได้	92	61.33
มีรายได้	58	38.67

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามรายได้และรายจ่าย (ต่อ)

รายได้และรายจ่าย	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
จำนวนรายได้ (บาท/ปี)	(n=58)	
น้อยกว่า 10,000 บาท	11	19.0
10,001-50,000 บาท	37	63.8
50,001-100,000 บาท	7	12.1
100,001-150,000 บาท	1	1.7
มากกว่า 150,000 บาท	2	3.4
รายได้เฉลี่ยนอกจากการเกษตร ต่ำสุด 10,000 บาท สูงสุด 162,400 บาท และเฉลี่ย 40,105 บาท		
รายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือนในการผลิตทุเรียนในปี พ.ศ.2539		
ไม่มีรายจ่าย	1	0.7
มีรายจ่าย	149	99.3
จำนวนรายจ่าย	(n=149)	
น้อยกว่า 10,000 บาท	24	16.0
10,001-30,000 บาท	55	37.0
30,001-50,000 บาท	25	17.0
50,001-70,000 บาท	10	6.7
70,001-90,000 บาท	11	7.3
มากกว่า 90,000 บาท	24	16.0
รายจ่ายทั้งหมดในการผลิตทุเรียน ต่ำสุด 800 บาท สูงสุด 450,000 บาท และเฉลี่ย 50,054 บาท		
รายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือนในการแปรรูปทุเรียนในปี พ.ศ.2539		
ไม่มีรายจ่าย	142	94.7
มีรายจ่าย	8	5.3
จำนวนรายจ่าย	(n=8)	
น้อยกว่า 1,000 บาท	2	25.0
1,001-2,000 บาท	5	62.5
มากกว่า 2,000 บาท	1	12.5
รายจ่ายทั้งหมดในการแปรรูปทุเรียน ต่ำสุด 200 บาท สูงสุด 2,560 บาท และเฉลี่ย 1,420 บาท		

4.2 สภาพการผลิตและปัญหาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

4.2.1 สภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ในจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีสภาพการผลิตทุเรียนดังนี้

ขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนและขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลแล้ว พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบ 2 ใน 5 หรือร้อยละ 36.0 มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนน้อยกว่า 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.3 มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนระหว่าง 10-15 ไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.0, 16.0 และ 4.7 มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนมากกว่า 25 ไร่ ระหว่าง 16-20 ไร่ และระหว่าง 21-25 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนต่ำสุด 5 ไร่ สูงสุด 60 ไร่ และเฉลี่ย 16 ไร่ ส่วนขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลแล้ว เกือบ 2 ใน 5 หรือร้อยละ 35.4 มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลแล้วน้อยกว่า 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.6 มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลแล้วระหว่าง 10-15 ไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 19.0 16.0 และ 4.0 มีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลแล้วมากกว่า 25 ไร่ ระหว่าง 16-20 ไร่ และระหว่าง 21-25 ไร่ ตามลำดับ โดยมีขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลแล้วต่ำสุด 4 ไร่ สูงสุด 60 ไร่ และเฉลี่ย 15 ไร่ (ตารางที่ 4.4) ผลการวิจัยใกล้เคียงกับผลการวิจัยของฝ่ายฝึกและนิเทศ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก (2526) ที่กล่าวว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรมีเนื้อที่ทำสวนทุเรียนประมาณ 10-20 ไร่

พันธุ์ที่ปลูก พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 96.0 ปลูกพันธุ์หมอนทอง รองลงมาร้อยละ 86.0 ปลูกพันธุ์ชะนี มีเพียงร้อยละ 7.0 และ 2.0 ปลูกพันธุ์กระดุมและพันธุ์ก้านยาว ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมปลูกพันธุ์หมอนทอง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากพันธุ์หมอนทองเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ ผลขนาด 3-5 กก. เนื้อไม่เละ และมีรสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอม

ระบบการปลูกทุเรียน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 3 ใน 5 หรือร้อยละ 71.3 มีการปลูกพืชแซมทุเรียน และร้อยละ 28.7 ปลูกทุเรียนเพียงอย่างเดียว

เกษตรกรที่ปลูกพืชแซมทุเรียนนั้น ร้อยละ 29.0 ปลูกมังคุด ร้อยละ 26.0 ปลูกยางสด ร้อยละ 24.0 ปลูกเงาะ ร้อยละ 16.0 ปลูกลองกอง และร้อยละ 4.7 ปลูกกระถิน (ตารางที่ 4.4)

ผลการวิจัยนี้ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ วิทยา ดังค่อสกุล และคณะ (2536) ที่กล่าวว่า มีการปลูกทุเรียนอย่างเดียวร้อยละ 42 ปลูกทุเรียนและเงาะร้อยละ 20

จำนวนต้นทุเรียนที่ปลูกต่อไร่ พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนเกือบครึ่งหรือร้อยละ 46.0 มีจำนวนต้นทุเรียนที่ปลูกต่อไร่ 16 ต้น รองลงมาร้อยละ 28.0 มีจำนวนต้นทุเรียนที่ปลูกต่อไร่ 20 ต้น และร้อยละ 23.0 มีจำนวนต้นทุเรียนที่ปลูกต่อไร่ 18 ต้น ส่วนที่เหลือร้อยละ 3.0 มีจำนวนต้นทุเรียนที่ปลูกต่อไร่ 25 ต้น (ตารางที่ 4.4)

อายุทุเรียน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 42.0 ปลูกทุเรียนที่มีอายุระหว่าง 5-10 รองลงมาร้อยละ 40.6 ปลูกทุเรียนที่มีอายุระหว่าง 11-15 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.0 4.0 และ 1.4 ปลูกทุเรียนที่มีอายุระหว่าง 16-20 ปี น้อยกว่า 5 ปี และมากกว่า 20 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรปลูกทุเรียนที่มีอายุดำสุด 5 ปี สูงสุด 22 ปี และเฉลี่ย 11 ปี (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามสภาพการผลิต

สภาพการผลิต	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ขนาดพื้นที่ปลูก (ไร่/ครัวเรือน)		
น้อยกว่า 10 ไร่	54	36.0
10-15 ไร่	38	25.3
16-20 ไร่	24	16.0
21-25 ไร่	7	4.7
มากกว่า 25 ไร่	27	18.0
ขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียน ดำสุด 5 ไร่ สูงสุด 60 ไร่ และเฉลี่ย 16 ไร่		
พื้นที่ปลูกที่ให้ผลแล้ว (ไร่/ครัวเรือน)		
น้อยกว่า 10 ไร่	51	35.4
10-15 ไร่	37	25.6
16-20 ไร่	23	16.0
21-25 ไร่	6	4.0
มากกว่า 25 ไร่	27	19.0
ขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนที่ให้ผลแล้ว ดำสุด 4 ไร่ สูงสุด 60 ไร่ และเฉลี่ย 15 ไร่		

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามสภาพการผลิต
(ต่อ)

สภาพการผลิต	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
พันธุ์ที่ปลูก		
หมอนทอง	144	96.0
ชะนี	129	86.0
กระดุม	10	7.0
กานยาว	3	2.0
ระบบการปลูกทุเรียน		
ปลูกทุเรียนอย่างเดียว	43	28.7
ปลูกพืชอื่นแซมทุเรียน	107	71.3
ชนิดพืชที่ปลูกแซมทุเรียน (n=107)		
มังคุด	31	29.0
ยางนา	28	26.0
เงาะ	26	24.3
ลองกอง	17	16.0
ระกำ	5	4.7
จำนวนต้นทุเรียนที่ปลูกต่อไร่		
16 ต้นต่อไร่	68	46.0
20 ต้นต่อไร่	42	28.0
18 ต้นต่อไร่	35	23.0
25 ต้นต่อไร่	5	3.0
อายุทุเรียน		
น้อยกว่า 5 ปี	6	4.0
5-10 ปี	63	42.0
11-15 ปี	61	40.6
16-20 ปี	18	12.0
มากกว่า 20 ปี	2	1.4
อายุทุเรียน ต่ำสุด 5 ปี สูงสุด 22 ปี และเฉลี่ย 11 ปี		

ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 38.0 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนระหว่าง 5-10 ปี รองลงมาร้อยละ 32.0 มีประสบการณ์ระหว่าง 11-15 ปี และร้อยละ 16.6 มีประสบการณ์ระหว่าง 16-20 ปี ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.7 และ 4.7 มีประสบการณ์มากกว่า 20 ปี และน้อยกว่า 5 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนต่ำสุด 3 ปี สูงสุด 38 ปี และเฉลี่ย 13 ปี (ตารางที่ 4.5)

เกษตรกรจะมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนโดยเฉลี่ย 13 ปี ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากสาเหตุการปลูกทุเรียน เกษตรกรจะต้องปฏิบัติดูแลรักษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาตั้งแต่ปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิตเป็นประจำทุกปีอย่างต่อเนื่อง เพราะทุเรียนเป็นพืชเศรษฐกิจที่ให้ผลผลิตทำรายได้ให้แก่เกษตรกรเป็นอันดับหนึ่งของจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยนี้ตรงกับงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่กล่าวว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13 ปี

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน

ประสบการณ์ (ปี)	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
น้อยกว่า 5 ปี	7	4.7
5-10 ปี	57	38.0
11-15 ปี	48	32.0
16-20 ปี	25	16.6
มากกว่า 20 ปี	13	8.7
ต่ำสุด 3 ปี สูงสุด 38 ปี และเฉลี่ย 13 ปี		

การได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตทุเรียนในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบ 3 ใน 5 หรือร้อยละ 59.0 เคยได้รับการอบรม และร้อยละ 41.0 ไม่เคยได้รับการอบรม

เกษตรกรที่เคยได้รับการอบรมร้อยละ 59.0 นั้น พบว่าร้อยละ 40.0, 35.0 และ 25.0 เป็นเกษตรกรที่เคยได้รับการอบรมจำนวน 3 ครั้ง 2 ครั้ง และ 1 ครั้ง ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6) ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่กล่าวว่า เกษตรกรส่วนมากเคยเข้ารับการอบรมเรื่องทุเรียนมาแล้ว

แหล่งความรู้เรื่องการปลูกทุเรียนที่ได้รับในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 30.0 ได้รับความรู้เรื่องการปลูกทุเรียนจากประสบการณ์ตนเอง รองลงมา ร้อยละ 18.0 ได้รับความรู้จากพ่อแม่พี่น้องและเพื่อนบ้าน ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.0 13.0 และ 5.0 ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จากสื่อมวลชน และจากผู้นำหมู่บ้านและสารเคมี ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6)

การได้รับบริการและสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในปี พ.ศ.2539 พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเล็กน้อย หรือร้อยละ 52.7 เกษตรกรได้รับบริการและสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนที่เหลือร้อยละ 47.3 ไม่เคยได้รับ

เกษตรกรที่เคยได้รับบริการและสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 52.7 นั้น พบว่าร้อยละ 47.0 22.0 19.0 8.0 และ 4.0 ได้รับการสนับสนุนสารเคมี ได้รับบริการความรู้เรื่องการจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน ได้รับการสนับสนุนปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก ได้รับการสนับสนุนเชื้อราไตรโคเดอร์มา และได้รับบริการติดต่อแหล่งสินเชื่อ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามจำนวนครั้งที่ได้รับความรู้ แหล่งความรู้และการสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การได้รับความรู้และสนับสนุนการผลิต	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
การอบรมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต		
ไม่เคยได้รับ	61	41.0
เคย	89	59.0
จำนวนครั้ง	(n=89)	
1 ครั้ง	22	25.0
2 ครั้ง	31	35.0
3 ครั้ง	36	40.0
แหล่งความรู้		
ประสบการณ์ตนเอง	44	30.0
พ่อแม่พี่น้อง	27	18.0
เพื่อนบ้าน	27	18.0

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามจำนวนครั้งที่ได้
รับความรู้ แหล่งความรู้และการสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตร (ต่อ)

การได้รับความรู้และสนับสนุนการผลิต	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	24	16.0
สื่อมวลชน	20	13.0
ผู้จำหน่ายปุ๋ยและสารเคมี	8	5.0
การได้รับบริการและสนับสนุนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร		
ไม่เคยได้รับ	71	47.3
เคยได้รับ	79	52.7
เรื่องที่เคยได้รับ	(n=79)	
สารเคมี	37	47.0
การจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน	18	22.0
ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอก	15	19.0
เชื้อราไตรโคเดอร์มา	6	8.0
การติดต่อแหล่งสินเชื่อ	3	4.0

แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกทุเรียน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมาก หรือ ร้อยละ 35.3 ใช้น้ำจากสระน้ำในสวนทุเรียน รองลงมาร้อยละ 24.7 ใช้น้ำจากบ่อน้ำในสวนทุเรียน ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.0 10.0 7.3 และ 6.7 ใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ คลองส่งน้ำ น้ำบาดาล และซื้อจากรถยนต์บรรทุกขนาน้ำ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการ ศึกษาของ วิทยา ดังต้อสกุล และคณะ (2536) ที่กล่าวว่า แหล่งน้ำที่นำมาใช้รดต้นไม้ในสวน ผลไม้ส่วนใหญ่จะใช้น้ำจากบ่อน้ำดินและสระขุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สมชาย เสงวีชัยไพบุลย์ และคณะ (2537) กล่าวว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้น้ำในการจัดระบบการให้น้ำใน สวนผลไม้จากการขุดสระและขุดบ่อ

วิธีการให้น้ำทุเรียน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเล็กน้อย หรือ ร้อยละ 55.3 ให้น้ำทุเรียนโดยวิธีการวางระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์ แต่ส่วนที่เหลือร้อยละ 44.7 ให้น้ำทุเรียนโดยวิธีการสูบน้ำขึ้นมารดแบบลากสาย (ตารางที่ 4.7) ผลการวิจัยขัดแย้งกับผล การศึกษาของ วิทยา ดังต้อสกุล และคณะ (2536) ที่กล่าวว่า วิธีการให้น้ำที่พบมากที่สุดคือ การ

ใช้สายยางลากไปรดที่ละต้น แต่ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่พบว่า เกษตรกรนิยมให้น้ำโดยใช้สปริงเกอร์

การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 68.0 ได้ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร แต่ส่วนที่เหลือร้อยละ 32.0 ไม่ได้ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร ในส่วนของร้อยละ 68.0 นั้น ร้อยละ 36.2 35.3 25.5 และ 3.0 ใช้เครื่องจักรกลชนิดเครื่องสูบน้ำ เครื่องพ่นสารเคมี เครื่องตัดหญ้า และรถแทรกเตอร์ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

การใส่ปุ๋ย พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 99.3 ใส่ปุ๋ย และส่วนที่เหลือเพียงร้อยละ 0.7 ไม่ได้ใส่ปุ๋ย

เกษตรกรที่ใส่ปุ๋ย ในส่วนของร้อยละ 99.3 นั้น ร้อยละ 69.0 26.0 และ 5.0 ได้ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีรวมกัน ใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว และใส่ปุ๋ยคอกอย่างเดียว ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) กล่าวว่า เกษตรกรนิยมใส่ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 และสูตร 9-24-24

การตัดแต่งกิ่ง พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 92.0 ตัดแต่งกิ่ง และร้อยละ 8.0 ไม่ได้ตัดแต่งกิ่ง

เกษตรกรที่ตัดแต่งกิ่ง ในส่วนของร้อยละ 92.0 นั้น ร้อยละ 64.0 ตัดแต่งเพียงเล็กน้อย แต่ร้อยละ 36.0 ตัดแต่งมากเป็นประจำทุกปี (ตารางที่ 4.7) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของฝ่ายฝึกอบรมและนิเทศ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก (2526) พบว่าการตัดแต่งกิ่งทุเรียนเกษตรกรนิยมปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่ แต่มักทำเพียงครั้งเดียวหลังจากเก็บเกี่ยวผลแล้ว หรือช่วงปลายฝน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) กล่าวว่า ส่วนมากมีการตัดแต่งกิ่ง โดยตัดแต่งกิ่งทุเรียนปีละ 1 ครั้งในช่วงเก็บผลเสร็จ

การผสมเกสร พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 73.3 เคยทำการผสมเกสร และร้อยละ 26.7 ไม่เคยทำการผสมเกสร

เกษตรกรที่ไม่เคยผสมเกสร ในส่วนของร้อยละ 26.7 นั้น ร้อยละ 67.5 17.5 และ 15.0 ให้ความเห็นว่าสิ้นเปลืองแรงงานและเสียเวลา ไม่มีความรู้ และต้นทุนทุเรียนสูงไม่สะดวก ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

การตัดแต่งดอก พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 74.7 ทำการตัดแต่งดอก และร้อยละ 25.3 ไม่ได้ทำการตัดแต่งดอก

เกษตรกรที่ไม่ได้ทำการตัดแต่งดอก ร้อยละ 25.3 นั้นให้เหตุผลดังนี้ ร้อยละ 76.3 เห็นว่าสิ้นเปลืองแรงงานและเสียเวลา และร้อยละ 23.7 เห็นว่าไม่มีความรู้ (ตารางที่ 4.7) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของฝ่ายฝึกและนิเทศ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก (2526) พบว่า การตัดแต่งดอกทุเรียนมีการปฏิบัติกันน้อยมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) กล่าวว่า เกษตรกรส่วนมากมีการตัดแต่งดอกบริเวณปลายกิ่งออก

การตัดแต่งผล พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 4 ใน 5 เล็กน้อย หรือ ร้อยละ 83.3 ได้ทำการตัดแต่งผล ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.7 ไม่ได้ทำการตัดแต่งผล

เกษตรกรที่ไม่ได้ตัดแต่งผลร้อยละ 16.7 นั้น ให้เหตุผลดังนี้ ร้อยละ 48.0 28.0 และ 24.0 เห็นว่าเพราะทำให้ติดผลน้อย ไม่มีความรู้ สิ้นเปลืองแรงงานและเสียเวลา ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7) ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของฝ่ายฝึกและนิเทศ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก (2526) พบว่า ส่วนมากตัดแต่งผลนั้นนิยมกันมาก โดยยึดหลักการปฏิบัติเมื่อสังเกตว่าผลทุเรียนโตขนาดลูก จะตัดเหลือน้อยขึ้นกับความเหมาะสมของต้นทุเรียน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) กล่าวว่า เกษตรกรส่วนมากมีการตัดแต่งผลทุเรียนที่ไม่สมบูรณ์ทิ้งไป

การป้องกันและกำจัดวัชพืชในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 96.7 ทำการป้องกันและกำจัดวัชพืช และร้อยละ 3.3 ไม่ได้ป้องกันและกำจัดวัชพืช

เกษตรกรที่ป้องกันและกำจัดวัชพืชร้อยละ 96.7 นั้น พบว่าร้อยละ 53.7 30.0 15.0 และ 1.3 ทำการป้องกันและกำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงานคนและสารเคมี ใช้สารเคมี ใช้เครื่องตัดหญ้า และใช้แรงงานคนตัดหญ้า ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7) ผลการวิจัยใกล้เคียงกับผลการวิจัยของฝ่ายฝึกและนิเทศ สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก (2526) พบว่า การป้องกันและกำจัดวัชพืชนั้นนิยมใช้วิธีกลเป็นหลัก

การป้องกันและกำจัดโรคทุเรียนในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 96.7 ทำการป้องกันและกำจัดโรคทุเรียน และส่วนที่เหลือร้อยละ 3.3 ไม่ได้ป้องกันและกำจัดโรคทุเรียน

เกษตรกรที่ป้องกันและกำจัดโรคทุเรียนร้อยละ 96.7 นั้น พบว่าร้อยละ 78.0 14.0 และ 8.0 ใช้วิธีการป้องกันและกำจัดโดยใช้สารเคมี ใช้วิธีการแบบผสมผสาน และใช้ชีววิธีตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

การป้องกันและกำจัดแมลงในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 98.7 ป้องกันและกำจัดแมลง และร้อยละ 1.3 ไม่ได้ป้องกันและกำจัดแมลง

เกษตรกรที่ป้องกันและกำจัดแมลงร้อยละ 98.7 นั้น พบว่าร้อยละ 76.4 14.2 และ 9.4 ใช้วิธีการป้องกันและกำจัดแมลงโดยใช้สารเคมี ใช้วิธีการป้องกันและกำจัดแบบผสมผสาน และใช้ชีววิธี ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามการบำรุงรักษา

การบำรุงรักษา	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
แหล่งน้ำที่ใช้ในการปลูกทุเรียน		
สระน้ำในสวน	53	35.3
บ่อน้ำในสวน	37	24.7
แหล่งน้ำธรรมชาติ	24	16.0
คลองส่งน้ำ	15	10.0
น้ำบาดาล	11	7.3
ซื้อจากรถบรรทุกขายน้ำ	10	6.7
วิธีการให้น้ำทุเรียน		
วางระบบการให้น้ำแบบสปริงเกอร์	83	55.3
สูบน้ำขึ้นมารดแบบลากสาย	67	44.7
การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร		
ไม่ได้ใช้	48	32.0
ได้ใช้	102	68.0
ชนิดเครื่องจักรกล (n=102)		
เครื่องสูบน้ำ	37	36.2
เครื่องพ่นสารเคมี	36	35.3
เครื่องตัดหญ้า	26	25.5
รถแทรกเตอร์	3	3.0

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามการบำรุงรักษา
(ต่อ)

การบำรุงรักษา	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
การใส่ปุ๋ย		
ไม่ได้ใส่	1	0.7
ใส่	149	99.3
ประเภทปุ๋ยที่ใส่	(n=149)	
ใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีรวมกัน	103	69.0
ใส่ปุ๋ยเคมีอย่างเดียว	39	26.0
ใส่ปุ๋ยคอกอย่างเดียว	7	5.0
การตัดแต่งกิ่ง		
ไม่ได้ตัดแต่ง	12	8.0
ตัดแต่ง	138	92.0
วิธีการตัดแต่ง	(n=138)	
ตัดแต่งเพียงเล็กน้อย	89	64.0
ตัดแต่งมากเป็นประจำทุกปี	49	36.0
การผสมเกสร		
เคยทำ	110	73.3
ไม่เคยทำ	40	26.7
สาเหตุที่ไม่เคยผสมเกสร	(n=40)	
เพราะสิ้นเปลืองแรงงานและเสียเวลา	27	67.5
เพราะไม่มีความรู้	7	17.5
เพราะต้นทุเรียนสูงไม่สะดวก	6	15.0
การตัดแต่งดอก		
เคยทำ	112	74.7
ไม่เคยทำ	38	25.3

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามการบำรุงรักษา

(ต่อ)

การบำรุงรักษา	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
สาเหตุที่ไม่ได้ตัดแต่งดอก	(n=38)	
เพราะสิ้นเปลืองแรงงานและเสียเวลา	29	76.3
เพราะไม่มีความรู้	9	23.7
การตัดแต่งผล		
เคยทำ	125	83.3
ไม่เคยทำ	25	16.7
สาเหตุที่ไม่ได้ตัดแต่งผล	(n=25)	
เพราะทำให้ติดผลน้อย	12	48.0
เพราะไม่มีความรู้	7	28.0
เพราะสิ้นเปลืองแรงงานและเสียเวลา	6	24.0
การป้องกันและกำจัดวัชพืชในปี พ.ศ.2539		
ไม่ได้ป้องกันและกำจัด	5	3.3
ป้องกันและกำจัด	145	96.7
วิธีการป้องกันและกำจัด	(n=145)	
ใช้แรงงานคนและสารเคมี	78	53.7
ใช้สารเคมี	43	30.0
ใช้เครื่องตัดหญ้า	22	15.0
ใช้แรงงานคน	2	1.3
การป้องกันและกำจัดโรคในปี พ.ศ.2539		
ไม่ได้ป้องกันและกำจัด	5	3.3
ป้องกันและกำจัด	145	96.7
วิธีการป้องกันและกำจัด		
ใช้สารเคมี	113	78.0
ใช้วิธีป้องกันและกำจัดแบบผสมผสาน	21	14.0
ใช้ชีววิธี	11	8.0

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามการบำรุงรักษา
(ต่อ)

การบำรุงรักษา	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
การป้องกันและกำจัดแมลงในปี พ.ศ.2539		
ไม่ได้ป้องกันและกำจัด	2	1.3
ป้องกันและกำจัด	148	98.7
วิธีการป้องกันและกำจัด		
ใช้สารเคมี	113	76.4
ใช้วิธีป้องกันและกำจัดแบบผสมผสาน	21	14.2
ใช้ชีววิธี	14	9.4

แหล่งจำหน่ายทุเรียนได้มากที่สุด พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3 ใน 5 หรือร้อยละ 60.7 จำหน่ายในตลาดในจังหวัด รองลงมาร้อยละ 24.7 จำหน่ายในสวนทุเรียน ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.3 และ 5.3 จำหน่ายที่ตลาดกรุงเทพฯ และตลาดต่างจังหวัด ตามลำดับ (ตารางที่ 4.8)

วิธีการจำหน่ายทุเรียน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 64.0 นำทุเรียนไปจำหน่ายด้วยตนเอง และร้อยละ 36.0 มีพ่อค้ามารับซื้อในสวนทุเรียน (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามแหล่งจำหน่าย
และวิธีการจำหน่าย

แหล่งจำหน่ายและวิธีการจำหน่าย	จำนวน (N=150)	ร้อยละ
แหล่งจำหน่ายทุเรียนได้มากที่สุด		
ตลาดทุเรียนในจังหวัด	91	60.7
ในสวนทุเรียน	37	24.7
ตลาดกรุงเทพฯ	14	9.3
ตลาดต่างจังหวัด	8	5.3
วิธีการจำหน่าย		
นำไปจำหน่ายด้วยตนเอง	96	64.0
พ่อค้ามารับซื้อในสวน	54	36.0

ผลผลิตทุเรียน พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ผลผลิตทุเรียนดังนี้

พันธุ์หมอนทอง ร้อยละ 46.5 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,000-1,300 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 22.5 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,301-1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.0 9.0 7.0 และ 5.0 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,501-1,700 กิโลกรัมต่อไร่ ระหว่าง 1,701-1,900 กิโลกรัมต่อไร่ มากกว่า 1,900 กิโลกรัมต่อไร่ และน้อยกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ โดยได้ผลผลิตต่ำสุด 200 กิโลกรัมต่อไร่ สูงสุด 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ และเฉลี่ย 1,353 กิโลกรัมต่อไร่

พันธุ์ชะนี ร้อยละ 48.8 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,000-1,300 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 22.4 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,301-1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.4 9.6 6.4 และ 2.4 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,501-1,700 กิโลกรัมต่อไร่ มากกว่า 1,900 กิโลกรัมต่อไร่ ระหว่าง 1,701-1,900 กิโลกรัมต่อไร่ และน้อยกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ โดยได้ผลผลิตต่ำสุด 500 กิโลกรัมต่อไร่ สูงสุด 2,100 กิโลกรัมต่อไร่ และเฉลี่ย 1,378 กิโลกรัมต่อไร่

พันธุ์กระดุม ร้อยละ 40.0 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,501-1,700 กิโลกรัมต่อไร่ รองลงมาร้อยละ 30.0 ได้ผลผลิตน้อยกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 20.0 และ 10.0 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,000-1,300 กิโลกรัมต่อไร่ และระหว่าง 1,301-1,500 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ โดยได้ผลผลิตต่ำสุด 400 กิโลกรัมต่อไร่ สูงสุด 1,600 กิโลกรัมต่อไร่ และเฉลี่ย 1,062 กิโลกรัมต่อไร่

พันธุ์ก้านยาว ร้อยละ 66.7 ได้ผลผลิตระหว่าง 1,000-1,300 กิโลกรัมต่อไร่ และร้อยละ 33.3 ได้ผลผลิตน้อยกว่า 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ โดยได้ผลผลิตต่ำสุด 800 กิโลกรัมต่อไร่ สูงสุด 1,200 กิโลกรัมต่อไร่ และเฉลี่ย 1,000 กิโลกรัมต่อไร่ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามผลผลิตทุเรียน

ผลผลิต (กก./ไร่)	หมอนทอง		ชะนี		กระดุม		ก้านยาว	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(n=142)		(n=125)		(n=10)		(n=3)	
น้อยกว่า 1,000 กก./ไร่	7	5.0	3	2.4	3	30.0	1	33.3
1,000-1,300 กก./ไร่	66	46.5	61	48.8	2	20.0	2	66.7
1,301-1,500 กก./ไร่	32	22.5	28	22.4	1	10.0	-	-
1,501-1,700 กก./ไร่	14	10.0	13	10.4	4	40.0	-	-
1,701-1,900 กก./ไร่	13	9.0	8	6.4	-	-	-	-
มากกว่า 1,900 กก./ไร่	10	7.0	12	9.6	-	-	-	-

ผลผลิต :

- หมอนทอง ต่ำสุด 200 กก.ต่อไร่ สูงสุด 2,000 กก.ต่อไร่ และเฉลี่ย 1,353 กก.ต่อไร่
- ชะนี ต่ำสุด 500 กก.ต่อไร่ สูงสุด 2,100 กก.ต่อไร่ และเฉลี่ย 1,378 กก.ต่อไร่
- กระดุม ต่ำสุด 400 กก.ต่อไร่ สูงสุด 1,600 กก.ต่อไร่ และเฉลี่ย 1,062 กก.ต่อไร่
- ก้านยาว ต่ำสุด 800 กก.ต่อไร่ สูงสุด 1,200 กก.ต่อไร่ และเฉลี่ย 1,000 กก.ต่อไร่

4.2.2 ปัญหาในการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

ในจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด มีปัญหาในการผลิตทุเรียน ดังนี้

ปัญหาที่ประสบมากที่สุดในปี พ.ศ.2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบ 2 ใน 5 หรือร้อยละ 39.3 ประสบปัญหามากที่สุดเกี่ยวกับการระบาดของโรคและแมลง รองลงมา ร้อยละ 17.3 ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการระบาดของโรคและแมลงเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เกษตรกรจะต้องคอยเอาใจใส่และดูแลสวนทุเรียนอยู่เสมอ จึงกลายมาเป็นปัญหาหลักในปี พ.ศ.2539 (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามปัญหาในการผลิตทุเรียนที่เกษตรกรประสบมากที่สุดในปี พ.ศ.2539

	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
การระบาดของโรคและแมลง	59	39.3
การขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง	26	17.3
การขาดแคลนเงินทุนในการผลิต	22	14.7
ต้นทุนการผลิตสูง	17	11.3
การขาดแคลนแรงงาน	18	12.0
ราคาจำหน่ายผลผลิตตกต่ำ	7	4.7
การใช้สารเคมีไม่เหมาะสม	1	0.7

ปัญหาโรคที่ระบาดมากที่สุดในปี 2539 พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 96.0 ประสบปัญหาโรคระบาด

เกษตรกรที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับชนิดโรคที่ระบาดร้อยละ 96.0 นั้น พบว่าร้อยละ 77.0 16.7 และร้อยละ 6.3 ได้แก่ โรครากเน่า-โคนเน่า โรคราใบติด และโรคผลเน่า ตามลำดับ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากความไม่เข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโรค คือ พืช เชื้อโรค สภาพแวดล้อม รวมถึงการตรวจสอบมิให้เป็นแหล่งสะสมของเชื้อโรค การไม่ควบคุมปริมาณเชื้อโรคในดิน จึงเป็นสาเหตุทำให้โรคระบาดมากที่สุด (ตารางที่ 4.11)

ปัญหาแมลงที่ระบาดมากที่สุดในปี พ.ศ.2539 พบว่า เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 98.7 ประสบปัญหาแมลงระบาด

เกษตรกรที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับแมลงระบาด จำนวนร้อยละ 98.7 นั้น พบว่า ร้อยละ 42.6 36.6 12.0 และร้อยละ 8.8 มีไรแดง เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยไฟ และหนอนเจาะเมล็ดทุเรียนรบกวน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรขาดความเอาใจใส่ดูแลสวนทุเรียนในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ ซึ่งมักจะมีการระบาดของไรแดงมาก (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามการประสบปัญหา โรคและแมลงที่ระบาดมากที่สุดในปี พ.ศ.2539

ปัญหา	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
การประสบปัญหาโรคระบาด		
ไม่ประสบปัญหา	6	4.0
ประสบปัญหา	144	96.0
ชนิดของโรคที่มีระบาด		
โรครากเน่า-โคนเน่า	111	77.0
โรคราใบติด	24	16.7
โรคผลเน่า	9	6.3
การประสบปัญหาด้านแมลง		
ไม่ประสบปัญหา	2	1.3
ประสบปัญหา	148	98.7
ชนิดของแมลงที่มีระบาด		
ไรแดง	63	42.6
เพลี้ยไก่แจ้	54	36.6
เพลี้ยไฟ	18	12.0
หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน	13	8.8

หมายเหตุ : เกษตรกรแต่ละรายประสบหลายปัญหา

ปัญหาด้านการผลิตที่กำลังประสบ (ปี พ.ศ.2540) พบว่าเกษตรกรแต่ละรายประสบหลายปัญหาดังนี้ ร้อยละ 45.3 เรื่องการป้องกันและกำจัดโรคและแมลง ร้อยละ 42.7 เรื่องการใช้สารเคมี ร้อยละ 39.3 28.0 24.0 20.7 14.7 และร้อยละ 6.7 เรื่องเงินทุน การจ้างแรงงาน การเก็บเกี่ยวผลผลิต การให้น้ำ การใช้ปุ๋ยและดิน เครื่องจักรกลการเกษตร ตามลำดับ (ตารางที่ 4.12) ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากโรคและแมลงเป็นศัตรูที่เกษตรกรประสบอยู่เสมอ เช่น โรครากเน่า-โคนเน่า และไรแดง ซึ่งมีระบาดเป็นประจำทุกปี ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่พบว่า ปัญหาในด้านการผลิตทุเรียนมีปัญหาที่สำคัญ คือ ทุเรียนเป็นโรคโคนเน่า

ปัญหาด้านการตลาดที่กำลังประสบ (ปี พ.ศ.2540) พบว่าเกษตรกรแต่ละรายประสบหลายปัญหาดังนี้ ร้อยละ 49.3 เรื่องราคาจำหน่าย ร้อยละ 25.3 เรื่องการจำหน่าย และร้อยละ 16.0 13.3 8.0 4.7 และร้อยละ 2.0 เรื่องสถานที่จำหน่าย คุณภาพผลผลิต การรวมกลุ่มเพื่อส่งออก การขนส่ง การคัดเกรด และการบรรจุหีบห่อ ตามลำดับ (ตารางที่ 4.12) ทั้งนี้อาจจะมาจากราคาจำหน่ายในแต่ละวันนั้นไม่คงที่และแน่นอน เกษตรกรมักจะถูกพ่อค้ากดราคาทำให้ทุเรียนมีราคาถูก ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กิษณะ ดันเจริญ (2533) ที่พบว่า ปัญหาด้านการตลาดทุเรียนอันดับแรกคือ ผลผลิตขายได้ราคาถูก

ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตที่กำลังประสบ (ปี พ.ศ.2540) พบว่าเกษตรกรแต่ละรายประสบหลายปัญหาดังนี้ ร้อยละ 30.7 เรื่องความรู้ในการผลิตทุเรียน ร้อยละ 26.0 เรื่องขาดการได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 16.0 เรื่องขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และร้อยละ 3.3 เรื่องขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานเอกชน (ตารางที่ 4.12) ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรยังมีความต้องการความรู้ในด้านการผลิตอยู่เสมอ

ปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต พบว่าเกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด หรือร้อยละ 92.7 คาดว่าจะเกิดปัญหาการขาดการได้รับการส่งเสริม รองลงมาร้อยละ 56.7 คาดว่าจะเกิดปัญหาด้านการผลิต และร้อยละ 47.3 คาดว่าจะเกิดปัญหาด้านการตลาด (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามปัญหาด้านต่างๆที่กำลังประสบ (ปี พ.ศ.2540)

ประเด็นปัญหา*	มีปัญหา		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน (n=150)	ร้อยละ	จำนวน (n=150)	ร้อยละ
ด้านการผลิต				
การป้องกันและกำจัดโรคและแมลง	68	45.3	82	54.7
การใช้สารเคมี	64	42.7	86	57.3
เงินทุน	59	39.3	91	60.7
การจ้างแรงงาน	42	28.0	108	72.0
การเก็บเกี่ยวผลผลิต	36	24.0	114	76.0
การใช้น้ำ	31	20.7	119	79.3
การใช้ปุ๋ย	22	14.7	128	85.3
ดิน	10	6.7	140	93.3
เครื่องจักรกลการเกษตร	10	6.7	140	93.3
ด้านการตลาด				
ราคาจำหน่าย	74	49.3	76	50.7
การจำหน่าย	38	25.3	112	74.7
สถานที่จำหน่าย	24	16.0	126	84.0
คุณภาพผลผลิต	20	13.3	130	86.7
การรวมกลุ่มเพื่อส่งออก	14	9.3	136	90.7
การขนส่ง	12	8.0	138	92.0
การคัดเกรด	7	4.7	143	95.3
การบรรจุหีบห่อ	3	2.0	147	98.0
ด้านการส่งเสริมการผลิต				
ขาดการได้รับความรู้ในการผลิตทุเรียน	46	30.7	104	69.3
ขาดการได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	39	26.0	111	74.0
ขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง	24	16.0	126	84.0
ขาดการได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานเอกชน	5	3.3	145	96.7

หมายเหตุ : เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนแต่ละรายประสบหลายปัญหา

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำแนกตามปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

ประเด็นปัญหา	มีปัญหา		ไม่มีปัญหา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านการขาดการได้รับการส่งเสริม	139	92.7	11	7.3
ด้านการผลิต	85	56.7	65	43.3
ด้านการตลาด	71	47.3	79	52.7

หมายเหตุ : * เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนแต่ละรายประสบหลายปัญหา

4.3 ความต้องการของเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน ต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตร

การกำหนดความต้องการของเกษตรกรทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2) ความรู้ที่ใช้อย่างทอด 3) วิธีการถ่ายทอดความรู้ และ 4) การบริการและสนับสนุนการผลิต โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ มีความต้องการมากมีค่าเท่ากับ 2 ต้องการน้อยมีค่าเท่ากับ 1 และไม่ต้องการมีค่าเท่ากับ 0 โดยผลการวิจัยสามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

4.3.1 ความต้องการของเกษตรกรด้านคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิจัยส่วนนี้สามารถแยกอธิบายในแต่ละประเด็นถึงความต้องการในเรื่องต่างๆ ดังนี้ (ตารางที่ 4.14)

ความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร สำหรับเรื่องที่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมาก ได้แก่ 1) ระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาตรี 2) ความรู้ความสามารถที่สามารถถ่ายทอดและให้คำปรึกษาได้ และสามารถทำงานร่วมกับเกษตรกรได้ 3) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน เรื่องการตลาด เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช และเรื่องการปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียน 4) สักยภาพในการปฏิบัติงาน เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นผู้รับผิดชอบงานในหน้าที่ และเป็นผู้ที่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 5) ภูมิภาเนาอยู่ในภาคตะวันออก 6) เพศ ชาย 7) ความพร้อมในการปฏิบัติงาน เป็นผู้มองการณ์ไกล 8) อายุ เกิน 40 ปี อายุระหว่าง 31-40 ปี 9) ทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นนักประสาน 10) สถานภาพสมรส แต่งงานแล้ว และเป็นโสด

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการน้อย ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถ มีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง และมีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทั่วไป 2) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียนเรื่อง การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต และเรื่องการใช้ปุ๋ยและสารเคมี 3) เพศ หญิง 4) ทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นนักประชาสัมพันธ์ และเป็นนักบริหาร 5) ความพร้อมในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่ไม่มีทัศนคติที่ติดองาน เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการทำงาน 6) ศักยภาพในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 7) อายุ ไม่เกิน 30 ปี 8) ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี 9) ภูมิลำเนา อยู่ในภาคอื่นๆ

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว เกษตรกรมีความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับมากในช่วงระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี ความรู้ความสามารถที่ถ่ายทอดและให้คำปรึกษาได้ รวมไปถึงความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียนในเรื่องการตลาด นอกจากนี้ศักยภาพในการปฏิบัติงาน ต้องการผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีภูมิลำเนาอยู่ในภาคตะวันออก เป็นชาย มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน โดยเป็นผู้มองการณ์ไกล อายุ 31 ปีขึ้นไป มีทักษะในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นนักประสาน ส่วนสถานภาพสมรสนั้นต้องการทั้งผู้ที่แต่งงานแล้วและเป็นโสด ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประดิษฐ์ รากทอง (2535) ที่พบว่าเกษตรกรจำนวนมากเป็นชาย มีอายุระหว่าง 22-39 ปี อายุเฉลี่ย 26 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันตก และส่วนใหญ่ยังเป็นโสด

4.3.2 ความต้องการของเกษตรกรด้านความรู้ที่ใช้ถ่ายทอด

ผลการวิจัยส่วนนี้สามารถแยกเสนอเรื่องต่างๆที่เกษตรกรต้องการได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.15)

ความต้องการความรู้ที่ใช้ถ่ายทอด เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากจำนวน 18 เรื่อง ได้แก่ การผลิตทุเรียนก่อนฤดู ขาวความเคลื่อนไหวการตลาด การช่วยผสมละอองเกสร การดูแลรักษาช่วงออกดอก การปรับปรุงบำรุงดิน การดูแลรักษาช่วงติดผลแก่ การป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน การดูแลรักษาช่วงติดผลอ่อน การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การใช้กับดักแสงไฟ การดูแลรักษาช่วงหลังเก็บเกี่ยว การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การคัดคุณภาพทุเรียน การตัดแต่งกิ่ง การใช้กับดักกาวเหนียว การแปรรูปผลผลิต การบรรจุหีบห่อและเก็บรักษา และการวางระบบน้ำในสวน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการผลิตทุเรียนก่อนฤดูนั้น เมื่อเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตจะได้รับผลตอบแทนมากกว่าการผลิตทุเรียนในฤดู ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ หิรัญ หิรัญประดิษฐ์ และคณะ (2535) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติและปรับใช้วิทยาการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เกษตรกร

ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการของเกษตรกร จำแนกตามคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตร			
คุณสมบัติ	Mean*	S.D.	ระดับ ความต้องการ
เพศ			
ชาย	1.78	0.42	มาก
หญิง	1.47	0.59	น้อย
อายุ			
อายุเกิน 40 ปี	1.71	0.53	มาก
อายุ 31-40 ปี	1.57	0.51	มาก
อายุไม่เกิน 30 ปี	1.01	0.59	น้อย
สถานภาพสมรส			
แต่งงานแล้ว	1.65	0.49	มาก
เป็นโสด	1.61	0.53	มาก
ภูมิลำเนา			
ภาคตะวันออก	1.83	0.38	มาก
ภาคอื่นๆ	0.94	0.62	น้อย
ระดับการศึกษา			
สูงกว่าปริญญาตรี	1.89	0.31	มาก
ปริญญาตรี	1.69	0.50	มาก
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0.95	0.49	น้อย
ความรู้ความสามารถ			
สามารถถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษาได้	1.89	0.31	มาก
สามารถทำงานร่วมกับเกษตรกรได้	1.67	0.47	มาก
มีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง	1.49	0.54	น้อย
มีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทั่วไป	1.43	0.66	น้อย

ตารางที่ 4.14 ระดับความต้องการของเกษตรกร จำแนกตามคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตร (ต่อ)

คุณสมบัติ	Mean*	S.D.	ระดับ ความต้องการ
ทักษะในการปฏิบัติงาน			
เป็นนักประสาน	1.68	0.51	มาก
เป็นนักประชาสัมพันธ์	1.38	0.54	น้อย
เป็นนักบริหาร	1.23	0.51	น้อย
เป็นผู้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1.35	0.49	น้อย
ความพร้อมในการปฏิบัติงาน			
เป็นผู้มองการณ์ไกล	1.75	0.44	มาก
เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่องาน	1.36	0.48	น้อย
เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม	1.35	0.49	น้อย
เป็นผู้มีอุดมการณ์ในการทำงาน	1.35	0.48	น้อย
ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน			
เรื่องการตลาด	1.88	0.33	มาก
เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	1.80	0.40	มาก
เรื่องการปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียน	1.74	0.46	มาก
เรื่องการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต	1.49	0.50	น้อย
เรื่องการใช้ปุ๋ยและสารเคมี	1.42	0.50	น้อย

หมายเหตุ : * ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.00 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51-1.50 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.50 จัดว่าเกษตรกรไม่มีความต้องการ

ตารางที่ 4.15 ระดับความต้องการของเกษตรกร จำแนกความรู้ที่ใช้ถ่ายทอด

ความรู้ที่ใช้ถ่ายทอด	Mean*	S.D.	ระดับ ความต้องการ
การผลิตทุเรียนก่อนฤดู	1.78	0.52	มาก
ข่าวความเคลื่อนไหวการตลาด	1.75	0.45	มาก
การขายผลผลิตของเกษตรกร	1.74	0.50	มาก
การดูแลรักษาช่วงออกดอก	1.73	0.40	มาก
การปรับปรุงบำรุงดิน	1.73	0.48	มาก
การดูแลรักษาช่วงติดผลแก่	1.71	0.48	มาก
การป้องกันและกำจัดศัตรูทุเรียนโดยวิธีผสมผสาน	1.70	0.54	มาก
การดูแลรักษาช่วงติดผลอ่อน	1.70	0.53	มาก
การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต	1.65	0.55	มาก
การใช้กับดักแสงไฟ	1.64	0.53	มาก
การดูแลรักษาช่วงหลังเก็บเกี่ยว	1.64	0.53	มาก
การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	1.64	0.52	มาก
การคัดคุณภาพทุเรียน	1.63	0.55	มาก
การตัดแต่งกิ่ง	1.60	0.56	มาก
การใช้กับดักกาวเหนียว	1.56	0.61	มาก
การแปรรูปผลผลิต	1.55	0.56	มาก
การบรรจุหีบห่อและการเก็บรักษา	1.53	0.59	มาก
การวางระบบน้ำในสวน	1.53	0.58	มาก
การให้น้ำ	1.50	0.59	น้อย
การใช้ปุ๋ย	1.47	0.55	น้อย
การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร	1.46	0.58	น้อย
การใช้ฮอร์โมน	1.39	0.64	น้อย
การคัดเลือกพันธุ์เพื่อปรับปรุงการผลิต	1.25	0.74	น้อย
การเสริมราก	0.95	0.70	น้อย
การขยายพันธุ์เพื่อเปลี่ยนยอด	0.88	0.72	น้อย

หมายเหตุ : * ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.00 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51-1.50 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.50 จัดว่าเกษตรกรไม่มีความต้องการ

สามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตที่มีคุณค่าทางการตลาดได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้นคุ้มค่าแก่การลงทุนทางเศรษฐกิจ สำหรับข่าวความเคลื่อนไหวการตลาด ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพิศ จิตรภักดี (2535) ที่กล่าวว่า เกษตรกรต้องการความรู้เกี่ยวกับการปลูกส้มโอในเรื่องการดูแลรักษาช่วงออกดอก การดูแลรักษาช่วงติดผลอ่อน และข่าวความเคลื่อนไหวการตลาด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวัฒน์ มานิมนต์ (2536) ที่กล่าวว่า เกษตรกรมีความต้องการมากต่อข่าวสารความเคลื่อนไหวราคาสินค้าเกษตร และภาวะการตลาดสับปะรด

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรมีความต้องการน้อยมีจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ การให้น้ำ การใช้ปุ๋ย การใช้เครื่องจักรกลการเกษตร การใช้ฮอร์โมน การคัดเลือกพันธุ์เพื่อปรับปรุงการผลิต การเสริมราก การขยายพันธุ์เพื่อเปลี่ยนยอด

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว ความต้องการของเกษตรกรด้านความรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอด เกษตรกรมีความต้องการมากเป็นส่วนมาก จากผลการวิจัยลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนมากจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แหล่งความรู้เรื่องการปลูกทุเรียนที่ได้รับในปี พ.ศ.2539 ส่วนใหญ่ได้รับจากประสบการณ์ตนเอง ประกอบกับเกษตรกรประสบปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตในปัจจุบัน (ปี พ.ศ.2540) ได้แก่ ความรู้เรื่องการผลิตทุเรียน

4.3.3 ความต้องการของเกษตรกรด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้

ผลการวิจัยส่วนนี้สามารถแยกเสนอความต้องการวิธีการถ่ายทอดต่างๆ ดังนี้ (ตารางที่ 4.16)

ความต้องการวิธีการถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากจำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ การแจกเอกสารคำแนะนำ การจัดทำแปลงส่งเสริม การฝึกอบรม การทัศนศึกษาดูงาน การถ่ายทอดแบบรายบุคคล และการใช้โทรทัศน์

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรมีความต้องการน้อยจำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ การถ่ายทอดแบบกลุ่ม การจัดประกวดทุเรียน การใช้ห่อกระเจียวขาว การใช้วิทยุกระจายเสียง การถ่ายทอดผ่านผู้นำในท้องถิ่น การถ่ายทอดผ่านเกษตรกรผู้นำ และการใช้หนังสือพิมพ์

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่า การแจกเอกสารคำแนะนำให้แก่เกษตรกรนั้นเกษตรกรเห็นว่ามีประโยชน์ โดยเฉพาะเรื่องและเนื้อหาตรงกับความต้องการของเกษตรกร และการจัดทำแปลงส่งเสริมนั้น เกษตรกรจะนำผลการศึกษาจากแปลงส่งเสริมไปปรับใช้กับสวนทุเรียนของตนเอง นอกจากนี้เกษตรกรต้องการเข้ารับการอบรมทัศนศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในการผลิตทุเรียน ด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ นั้น เกษตรกรมีความต้องการให้ถ่ายทอด

แบบรายบุคคล และโดยการใช้โทรศัพท์เป็นสื่อ ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2521) พบว่า เกษตรกรต้องการคำแนะนำ บริการเอกสารการเกษตร การจัดทำ แปลงสารคดีในหมู่บ้าน ตลอดจนการจัดอบรมความรู้ทางการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ วิรัตน์ สมตน (2525) พบว่า เกษตรกรต้องการให้ เกษตรตำบลเป็นผู้ให้ความรู้ ให้บริการ และติดต่อกับเกษตรกรด้วยวิธีบุคคล

ตารางที่ 4.16 ระดับความต้องการของเกษตรกร จำแนกตามวิธีการถ่ายทอดความรู้

วิธีการถ่ายทอดความรู้	Mean*	S.D.	ระดับ ความต้องการ
การแจกเอกสารคำแนะนำ	1.72	0.48	มาก
การจัดทำแปลงส่งเสริม	1.71	0.53	มาก
การฝึกอบรม	1.69	0.52	มาก
การทัศนศึกษาดูงาน	1.67	0.55	มาก
การถ่ายทอดแบบบุคคล	1.57	0.54	มาก
การใช้โทรศัพท์	1.53	0.53	มาก
การถ่ายทอดแบบกลุ่ม	1.46	0.60	น้อย
การจัดประกวดทุเรียน	1.45	0.55	น้อย
การใช้หอกระจายข่าว	1.42	0.58	น้อย
การใช้วิทยุกระจายเสียง	1.42	0.52	น้อย
การถ่ายทอดผ่านผู้นำในท้องถิ่น	1.29	0.69	น้อย
การถ่ายทอดผ่านเกษตรกรผู้นำ	1.28	0.71	น้อย
การใช้หนังสือพิมพ์	1.24	0.58	น้อย

หมายเหตุ : * ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.00 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51-1.50 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.50 จัดว่าเกษตรกรไม่มีความต้องการ

4.3.4 ความต้องการของเกษตรกรด้านการบริการและสนับสนุนการผลิต

ผลการวิจัยส่วนนี้สามารถนำเสนอเรื่องต่างๆในด้านการบริการและสนับสนุนการผลิตที่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.17)

ความต้องการบริการและสนับสนุนการผลิต เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากจำนวน 23 เรื่อง ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มป้องกันและกำจัดศัตรูพืชเรียนโดยวิธีผสมผสาน การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียน การให้บริการประกันราคา การสนับสนุนเชื้อราไตรโคเดอร์มา การสนับสนุนให้มีการทำฝนเทียมในช่วงฤดูแล้ง การสนับสนุนกับดักแสงไฟ การสนับสนุนกับดักกาวเหนียว การสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต การสนับสนุนไรด้หัว การสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงการผลิตและการตลาด การให้บริการปัจจัยการผลิต การติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิต การสนับสนุนให้มีการปรับปรุง/สร้างแหล่งน้ำ การติดต่อแหล่งความรู้ การให้บริการความรู้ที่จำเป็น การสนับสนุนเครื่องพ่นสารเคมี การให้บริการวิเคราะห์สารพิษตกค้าง การสนับสนุนเครื่องสูบน้ำ การให้บริการรับรองสวน การให้บริการวิเคราะห์ดิน-ใบทุเรียนและน้ำ การสนับสนุนให้มีการปลูกทดแทนสวนเก่า การติดต่อแหล่งสินเชื่อ และการติดต่อแหล่งปัจจัยการผลิต

ส่วนเรื่องที่เกษตรกรมีความต้องการน้อยมีเพียง 1 เรื่อง คือ การสนับสนุนให้มีการวางระบบน้ำ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่า ความต้องการของเกษตรกรด้านการบริการและสนับสนุนการผลิต เกษตรกรมีความต้องการมากเกือบทั้งหมด

จากผลการวิจัยลักษณะทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และสภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าต้องการมีความรู้ทางการเกษตร และต้องการได้รับการและสนับสนุนการผลิต เกษตรกรส่วนมากกู้เงินจากสถาบันการเงินต่างๆเพื่อนำมาลงทุนในการซื้อปัจจัยการผลิตทุเรียน และยังพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องการปลูกทุเรียนจากประสบการณ์ตนเอง แต่มีเกษตรกรจากกลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งเล็กน้อยเท่านั้นที่ได้รับการบริการและสนับสนุนการผลิตในปี 2539

ตารางที่ 4.17 ระดับความต้องการของเกษตรกร จำแนกตามการบริการและสนับสนุนการผลิต

การบริการและสนับสนุนการผลิต	Mean*	S.D.	ระดับ ความต้องการ
การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มป้องกันและ กำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน	1.86	0.40	มาก
การสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มปรับปรุง คุณภาพทุเรียน	1.79	0.47	มาก
การให้บริการประกันราคา	1.79	0.41	มาก
การสนับสนุนซื้อราไตรโคเดอร์มา	1.77	0.45	มาก
การสนับสนุนให้มีการทำฝนเทียมในช่วงฤดูแล้ง	1.77	0.44	มาก
การสนับสนุนกับดักแสงไฟ	1.73	0.46	มาก
การสนับสนุนกับดักกาวเหนียว	1.71	0.49	มาก
การสนับสนุนให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต	1.71	0.47	มาก
การสนับสนุนไรต์หัว	1.69	0.48	มาก
การสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงการผลิตและ การตลาด	1.69	0.47	มาก
การให้บริการปัจจัยการผลิต	1.67	0.53	มาก
การติดต่อตลาดรับซื้อผลผลิต	1.66	0.52	มาก
การสนับสนุนให้มีการปรับปรุง/สร้างแหล่งน้ำ	1.66	0.49	มาก
การติดต่อแหล่งความรู้	1.64	0.51	มาก
การให้บริการความรู้ที่จำเป็น	1.62	0.49	มาก
การสนับสนุนเครื่องพ่นสารเคมี	1.61	0.53	มาก
การให้บริการวิเคราะห์สารพิษตกค้าง	1.61	0.52	มาก
การสนับสนุนเครื่องสูบน้ำ	1.59	0.56	มาก
การให้บริการรับรองสวน	1.56	0.52	มาก
การให้บริการวิเคราะห์ดิน ใบทุเรียน และน้ำ	1.55	0.56	มาก
การสนับสนุนให้มีการปลูกทดแทนสวนเก่า	1.55	0.53	มาก
การติดต่อแหล่งสินเชื่อ	1.55	0.53	มาก
การติดต่อแหล่งปัจจัยการผลิต	1.53	0.60	มาก
การสนับสนุนให้มีการวางระบบน้ำ	1.49	0.53	น้อย

หมายเหตุ : * ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51–2.00 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51–1.50 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00–0.50 จัดว่าเกษตรกรไม่มีความต้องการ

4.4 เปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกร ต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นการเปรียบเทียบระดับความต้องการของเกษตรกร ต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 4 ประเด็น คือ 1) คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2) ความรู้ที่ใช้ในการถ่ายทอดแก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน 3) วิธีการถ่ายทอดความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และ 4) การบริการและสนับสนุนการผลิตแก่เกษตรกร โดยจำแนกเกษตรกรตามลักษณะพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตทุเรียน 4 ลักษณะ ได้แก่ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539 และประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน ซึ่งผลการวิจัยประกอบด้วยเนื้อหาตามลำดับ ดังนี้

4.4.1 เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิจัยในส่วนนี้เป็นการเปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติทั้งหมด 10 เรื่อง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิฐานะ ระดับการศึกษา ความรู้ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน สักยภาพในการปฏิบัติงาน ความพร้อมในการปฏิบัติงาน ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน โดยจำแนกตามลักษณะพื้นฐานทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพการผลิตทุเรียน 4 ลักษณะ ซึ่งผลการเปรียบเทียบมีดังต่อไปนี้

1) เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จำแนกตามระดับการศึกษาของเกษตรกร

ผลการเปรียบเทียบพบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มีระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปรากฏในตารางที่ 4.18 ดังนี้

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

(1) สักยภาพของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นผู้ที่มิมีมนุษยสัมพันธ์ดี โดยพบว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า มีระดับความต้องการมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และสูงกว่า และค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า มีความเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีศักยภาพนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี

(2) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียนในเรื่องการตลาด โดยพบว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และสูงกว่า มีระดับความต้องการมากกว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า และค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และสูงกว่า มีความเข้าใจว่าความรู้เรื่องการตลาดนั้นเป็นความรู้ที่มีความจำเป็นต่อการปลูกทุเรียนมาก

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่

(1) ภูมิลำนาของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่อยู่ในภาคตะวันออก โดยพบว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และสูงกว่า มีระดับความต้องการสูงกว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า และค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และสูงกว่า มีความเข้าใจดีว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภูมิลำนาอยู่ในภาคตะวันออก มีพื้นฐานความรู้เรื่องการปลูกทุเรียนมากกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภูมิลำนาอยู่ในภาคอื่นๆ

(2) ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษาได้ โดยพบว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และสูงกว่า มีระดับความต้องการสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า และค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และสูงกว่า ยังมีความต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องต่างๆจากการถ่ายทอดความรู้ และต้องการให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรคอยให้คำปรึกษา

ส่วนเรื่องที่เหลือจำนวน 6 เรื่อง เกษตรกรมีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ทักษะ และความพร้อมในการทำงาน

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จำแนกตามระดับการศึกษาของเกษตรกร

คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่	ระดับการศึกษา				ค่า t
	ชั้น ป.4 และต่ำกว่า		ชั้น ป.7 และสูงกว่า		
	(n=112)		(n=38)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
เพศ					
ชาย	1.79	0.41	1.74	0.45	0.74
หญิง	1.51	0.57	1.37	0.63	1.28
อายุ					
อายุไม่เกิน 30 ปี	1.04	0.60	0.92	0.54	1.04
อายุ 31-40 ปี	1.58	0.50	1.55	0.56	0.29
อายุเกิน 40 ปี	1.71	0.51	1.68	0.57	0.30
สถานภาพสมรส					
เป็นโสด	1.63	0.50	1.53	0.60	1.08
แต่งงานแล้ว	1.66	0.49	1.63	0.49	0.31
ภูมิลำเนา					
ภาคตะวันออก	1.78	0.42	1.97	0.16	4.15**
ภาคอื่นๆ	1.00	0.60	0.76	0.63	2.07
ระดับการศึกษา					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	0.99	0.47	0.82	0.51	1.93
ปริญญาตรี	1.71	0.51	1.66	0.48	0.50
สูงกว่าปริญญาตรี	1.89	0.31	1.89	0.31	0.03
ความรู้ความสามารถ					
เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง	1.47	0.54	1.55	0.55	0.78
เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทั่วไป	1.42	0.67	1.47	0.65	0.44
เป็นผู้มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ และให้คำปรึกษาได้	1.87	0.34	1.97	0.16	2.58***
เป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับเกษตรกรได้	1.71	0.46	1.58	0.50	1.44

ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จำแนกตามระดับการศึกษาของเกษตรกร (ต่อ)

คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่	ระดับการศึกษา				ค่า t
	ชั้น ป.4 และต่ำกว่า		ชั้น ป.7 และสูงกว่า		
	(n=112)		(n=38)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
ทักษะ					
เป็นนักประสานงาน	1.72	0.49	1.55	0.56	1.80
เป็นนักบริหาร	1.25	0.51	1.18	0.51	0.69
เป็นนักประชาสัมพันธ์	1.42	0.55	1.26	0.50	1.55
ศักยภาพ					
เป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1.38	0.50	1.29	0.46	0.92
เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่	1.57	0.51	1.47	0.51	1.02
เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี	1.88	0.32	1.74	0.45	1.87**
เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	1.54	0.50	1.45	0.50	1.03
ความพร้อมในการทำงาน					
เป็นผู้มองการณ์ไกล	1.75	0.44	1.74	0.45	1.16
เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการทำงาน	1.34	0.48	1.39	0.50	0.61
เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่องาน	1.38	0.49	1.32	0.47	0.65
เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม	1.58	0.50	1.29	0.46	0.92
ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน					
เรื่องการปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียน	1.72	0.47	1.79	0.41	0.77
เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	1.79	0.41	1.82	0.39	0.28
เรื่องการตลาด	1.86	0.35	1.95	0.23	1.82**
เรื่องการใช้ปุ๋ยและสารเคมี	1.47	0.50	1.26	0.45	2.29
เรื่องการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต	1.52	0.50	1.39	0.50	1.31

หมายเหตุ : ** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.00 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51-1.50 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.50 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก

2) เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

ผลการเปรียบเทียบพบว่า เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรและเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มีระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปรากฏในตารางที่ 4.19 ดังนี้

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษาได้ โดยพบว่าเกษตรกรกลุ่มที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตรมีระดับความต้องการมากกว่าเกษตรกรกลุ่มที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร และค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่เป็นสมาชิกทางการเกษตร ส่วนมากต้องการมีความรู้ทางการเกษตรเพื่อที่จะนำความรู้นั้นมาปรับปรุงคุณภาพผลผลิต

ส่วนเรื่องที่เหลือจำนวน 9 เรื่อง เกษตรกรมีระดับความต้องการไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา ทักษะ ศักยภาพ ความพร้อมในการทำงาน และความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร

คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่	การเป็นสมาชิกกลุ่ม				ค่า t
	ไม่ได้เป็น		เป็น		
	(n=67)		(n=83)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
เพศ					
ชาย	1.80	0.39	1.75	0.43	0.69
หญิง	1.53	0.53	1.42	0.62	1.20
อายุ					
อายุไม่เกิน 30 ปี	1.01	0.56	1.00	0.60	1.15
อายุ 31-40 ปี	1.62	0.48	1.53	0.52	1.16
อายุเกิน 40 ปี	1.68	0.55	1.72	0.50	0.42

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร (ต่อ)

คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่	การเป็นสมาชิกกลุ่ม				ค่า t
	ไม่ได้เป็น		เป็น		
	(n=67)		(n=83)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
สถานภาพสมรส					
เป็นโสด	1.61	0.49	1.60	0.56	0.11
แต่งงานแล้ว	1.71	0.46	1.61	0.51	1.08
ภูมิลำเนา					
ภาคตะวันออก	1.82	0.38	1.83	0.37	0.17
ภาคอื่นๆ	0.98	0.56	0.90	0.65	0.80
ระดับการศึกษา					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1.01	0.36	0.89	0.56	1.61
ปริญญาตรี	1.76	0.46	1.63	0.53	1.49
สูงกว่าปริญญาตรี	1.89	0.30	1.89	0.31	0.08
ความรู้ความสามารถ					
เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง	1.52	0.56	1.46	0.52	0.59
เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรทั่วไป	1.46	0.63	1.40	0.68	0.49
เป็นผู้มีความสามารถถ่ายทอดความรู้และให้คำปรึกษาได้	1.82	0.38	1.95	0.21	2.48**
เป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับเกษตรกรได้	1.67	0.47	1.67	0.47	0.04
ทักษะ					
เป็นนักประสานงาน	1.68	0.46	1.67	0.54	0.14
เป็นนักบริหาร	1.25	0.47	1.21	0.54	0.44
เป็นนักประชาสัมพันธ์	1.41	0.52	1.34	0.55	0.77

ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จำแนกตามการเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร (ต่อ)

คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่	การเป็นสมาชิกกลุ่ม				ค่า t
	ไม่ได้เป็น		เป็น		
	(n=67)		(n=83)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
ศักยภาพ					
เป็นผู้ที่มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	1.35	0.48	1.34	0.50	0.11
เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่	1.55	0.50	1.54	0.52	0.12
เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี	1.85	0.35	1.84	0.36	0.12
เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	1.52	0.50	1.51	0.50	0.05
ความพร้อมในการทำงาน					
เป็นผู้มองการณ์ไกล	1.67	0.47	1.80	0.39	1.91
เป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการทำงาน	1.43	0.49	1.28	0.45	1.84
เป็นผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่องาน	1.43	0.49	1.30	0.46	1.67
เป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรม	1.40	0.52	1.31	0.46	1.11
ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน					
เรื่องการปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียน	1.77	0.42	1.71	0.48	0.87
เรื่องการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช	1.82	0.38	1.78	0.41	0.57
เรื่องการตลาด	1.85	0.35	1.90	0.29	0.99
เรื่องการใช้ปุ๋ยและสารเคมี	1.40	0.49	1.43	0.49	0.38
เรื่องการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต	1.50	0.50	1.46	0.50	0.46

หมายเหตุ : ** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.00 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51-1.50 จัดว่าเกษตรกรมีความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.50 จัดว่าเกษตรกรไม่มีความต้องการ

3) เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
จำแนกตามรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539

ผลการเปรียบเทียบพบว่า เกษตรกรที่มีรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียน
จำนวน 5 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า 100,000 บาท 100,001-300,000 บาท 300,001-
500,000 บาท 500,001-700,000 บาท และมากกว่า 700,000 บาท มีระดับความต้องการ
คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งปรากฏในตารางที่
4.20 ดังนี้

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ความรู้
ความสามารถของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นผู้มีความสามารถทำงานร่วมกับเกษตรกรได้ เมื่อ
ทดสอบด้วยวิธี Scheffe' test ที่ระดับ .01 พบว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 700,000 บาท
ขึ้นไป มีระดับความต้องการสูงกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง
300,001-500,000 บาท และค่าเฉลี่ยความต้องการอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกร
กลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 700,000 บาทขึ้นไป มีพื้นที่ปลูกทุเรียนมาก จึงมีความต้องการเจ้าหน้าที่
ส่งเสริมการเกษตรที่มีความสามารถทำงานร่วมกับเกษตรกรได้ ทั้งในด้านการผลิต ด้านการตลาด
และด้านการส่งเสริมการผลิต

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 เรื่อง คือ สักยภาพ
ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี เมื่อทดสอบด้วยวิธี Scheffe' test ที่
ระดับ .05 พบว่าเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 700,000 บาท มีระดับความต้องการสูงกว่า
เกษตรกรกลุ่มอื่น รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีรายได้ระหว่าง 500,001-700,000 บาท และค่าเฉลี่ย
ความต้องการอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเกษตรกรกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 700,000 บาท
ขึ้นไป ใช้ต้นทุนในการผลิตสูง จึงมีความต้องการเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีศักยภาพที่เป็นผู้
ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีมากกว่าเกษตรกรกลุ่มอื่น

ส่วนเรื่องที่เหลือจำนวน 8 เรื่อง เกษตรกรมีระดับความต้องการไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ภูมิสำเนา ระดับการศึกษา ทักษะ
ความพร้อมในการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน

ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบระดับความต้องการคุณสมบัติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำแนกตามรายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียนในปี พ.ศ.2539

คุณสมบัติของเจ้าหน้าที่	รายได้ทั้งหมดจากการจำหน่ายผลทุเรียน										ค่า F
	น้อยกว่า		100,001–		300,001–		500,001–		มากกว่า		
	100,000บาท		300,000บาท		500,000บาท		700,000บาท		700,000บาท		
	(n=22)		(n=68)		(n=29)		(n=14)		(n=11)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
เพศ											
ชาย	1.71	0.46	1.80	0.39	1.86	0.35	1.64	0.49	1.72	0.46	0.96
หญิง	1.50	0.57	1.47	0.61	1.48	0.57	1.57	0.51	1.27	0.64	0.42
อายุ											
อายุไม่เกิน 30 ปี	0.89	0.56	0.98	0.58	1.06	0.59	1.07	0.61	1.18	0.60	0.65
อายุ 31–40 ปี	1.60	0.49	1.50	0.53	1.72	0.45	1.50	0.51	1.63	0.50	1.13
อายุเกิน 40 ปี	1.82	0.39	1.63	0.57	1.75	0.51	1.64	0.63	1.81	0.40	0.91
สถานภาพสมรส											
เป็นโสด	1.42	0.57	1.55	0.55	1.75	0.43	1.78	0.42	1.72	0.46	2.13
แต่งงานแล้ว	1.67	0.47	1.64	0.48	1.65	0.55	1.64	0.49	1.63	0.50	0.02